Book Reviews

- L. Sluimers, M.E. Osborne, Strategic hamlets in South Viet-nam. A survey and a comparison. Southeast Asia Program, Department of Asian Studies, Data Paper no. 55. Ithaca, Cornell University Press, 1965. XII, 66 blz., X, krt.
- L. Sluimers, F.B. Weinstein, Vietnams unheld elections: The failure to carry out the 1956 reunification elections and the effect on Hanois present outlook. Data Paper: No. 60, Southeast Asia Program. Department of Asian Studies. Cornell University. Ithaca, Cornell University Press, 1966. VII, 65 blz., XIII.
- L. Sluimers, D.E. Weatherbee, Ideology in Indonesia: Sukarnos Indonesian revolution. Monograph Series No. 8. Southeast Asia Studies, Yale University, 1966. X, 135 blz., VII.
- J.H.A. Logemann, Donald E. Weatherbee, Ideology in Indonesia: Soekarnos Indonesian Revolution. Southeast Asia Studies Monograph Series no. 8. Yale University, 1967. 135 pp., Charts, glossary.
- H.J. de Graaf, A.B. Ward, Rajahs servant. With a preface by Robert M. Pringle and Otto C. Doering III. Data Paper: No. 61. South East Asia Program. Department of Asian Studies. Cornell University, Ithaca, New York. Nov. 1966.
- J.C. Anceaux, Viktor Krupa, Morpheme and word in Maori. (Janua Linguarum, Series Practica. XLVI). Mouton

This PDF-file was downloaded from <http://www.kitlv-journals.nl>

BOEKBESPREKINGEN

M. E. OSBORNE, *Strategic Hamlets in South Viet-Nam. A Survey and a Comparison*. Southeast Asia Program, Department of Asian Studies, Data Paper Number 55. Ithaca, Cornell University Press, 1965. XII, 66 blz., X, krt. Prijs US \$ 2.50.

"A bastard, whose father is American and whose mother is British and which was put forward by the witch adviser Ngo-Dinh-Nhu" aldus een Noord-Vietnamese karakterisering van het plan der „strategische dorpen", dat het régime van Ngo-Dinh Diem in de jaren 1961-1963 zonder veel resultaat — na een tweetal voorafgaande fasen — heeft trachten door te voeren. Het oordeel van de Australiër Milton E. Osborne is nauwelijks minder scherp, hoewel zijn terminologie een meer gepolijst karakter draagt en zijn argumentatie als uiterst genuanceerd dient te worden aangemerkt.

De zeer grote verdienste van de schrijver is, dat hij het vraagstuk van de guerrilla-oorlog in een sociologisch kader plaatst. Regionaal gesproken is deze omlijsting Zuidoost-Aziatisch. De gang van zaken in Vietnam wordt terloops vergeleken met het Hukbalahap-verzet op de Philippijnen en uitvoerig met de anti-Britse guerilla op Malakka.

Osborne's uitgangspunt komt er in wezen op neer, dat een zekere minimum-steun van de bevolking aan de guerrilla's van een bepaalde streek noodzakelijk is, willen hun acties enige kans op succes hebben. Wil men dus aan de andere kant een guerrilla bestrijden, dan dient men de militanten en de bevolking in gebieden waar de eersten actief zijn op de één of andere manier van elkaar te scheiden. In dit kader gaat Osborne uitvoerig in op het hóe van de Britse anti-guerrilla-acties in Malaya. Hun resultaten bereikten de Engelsen in grote trekken op een drietal manieren t.w.:

- 1) Settlement. De bevolking, vooral de boeren, in door guerrilla's gefrequenteerde gebieden dienen zoveel mogelijk in dezelfde streken als waar zij tevoren werkten te blijven gevestigd, waarbij hun een effectieve veiligheidsgarantie tegen het optreden der guerrilla's moet worden verstrekt.

- 2) Resettlement. De boeren worden naar andere gebieden overgebracht, waar rust en orde makkelijker zijn te handhaven.
- 3) Deportatie. Diegenen onder de boeren, van wie men vermoedt, dat zij de guerrilla's actief hebben gesteund, worden het land uitgezet.

Vergelijken we hiermee de opzet der Vietnamese "strategic hamlets" dan zien we, dat men in feite in Saigon het "resettlement"-principe tot alleen zaligmakend beginsel had geproclameerd. De kliek van Ngo-Dinh Diem ging hierbij zelfs zo ver de "strategic hamlets" tot de centrale filosofie van de Zuid-Vietnamese staat uit te roepen onder het slaken van anti-kapitalistische en anti-communistische leuzen, die wonderwel pasten in de katholieke gedachtenwereld der Ngo's. Wij moeten hierbij overigens vaststellen, dat de "strategische dorpen" in zoverre van Britse herkomst waren, dat een Engels officier, brigade-generaal Thompson, die ten nauwste bij de anti-guerrilla-acties op Malakka was betrokken, de Vietnamese regering bij de tenuitvoerlegging van het programma der "strategic hamlets" heeft geadviseerd.

Ondertussen blijft de vraag, waarom op Malakka de Engelse maatregelen effect hebben gesorteerd, terwijl Ngo-Dinh Nhu's opzet in Zuid-Vietnam op een jammerlijk fiasco is uitgelopen, dat wellicht meer dan iets anders tot de val van het Ngo-bewind heeft geleid en het verbeterde Vietcong-verzet verklaarde en verklaart.

Eén punt hebben we al aangeroerd. In Malaya was "resettlement" een mogelijkheid onder een patroon van verschillende andere maatregelen. In Zuid-Vietnam was het echter tot een panacee verheven.

Een tweede factor wordt door Osborne eveneens besproken, met name de volstrekte onbetrouwbaarheid van de statistieken over de "strategic hamlets". Deze hing ten nauwste samen met de haast-je-rep-je manier, waarop de „strategische dorpen" uit de grond werden gestampt. Osborne's materiaal over deze aangelegenheid, waarbij hij er niet voor schroomt het officiële Amerikaanse optimisme ten aanzien van de handhaafbaarheid van de Ngo's aan de kaak te stellen, is zowel van een navrante humor als van een diepe tragiek.

Het kernpunt van de verschillen tussen Zuid-Vietnam en Malaya lag echter, zoals Osborne overduidelijk aantoonde, ergens anders.

In Malaya ging het communistische verzet in hoofdzaak uit van de Chinese squatters voor wie de landbouw slechts één van de mogelijkheden was om zich een bestaan te verwerven. Alleen reeds door hun uiterlijke kenmerken waren deze Chinese squatters van hun Maleise omgeving te onderscheiden. Hun vestigingspatroon had iets weg van de Indonesische ladang-cultuur. Was in een bepaald gebied de grond uit-

geput, dan trok de squatter rustig weg naar een andere streek. Hij was niet aan een bepaald stuk grond gehecht en trok zich nauwelijks iets van zijn collega's aan. Van een „Gemeinschaft” van squatter-vestigingen was nergens spraken.

In Zuid-Vietnam, zelfs in het relatief laat gekoloniseerde Cochinchina, had men te maken met dorpsgemeenschappen. Een “resettlement” rukte deze vestigingen uiteen. Zodoende werden de “strategic hamlets” tot weinig anders dan tot een eufemisme voor concentratiekampen. Alleen al door hun bestaan wekten zij het verzet van de boeren op. En in Zuid-Vietnam waren de Vietcong uiterlijk in niets van hun omgeving verschillend. Zij gingen zonder meer in de boerenbevolking op en konden teren op het anti-feodale verzet der kleine landbouwers.

Totzover een zeer korte samenvatting van Osborne's argumentatie in een geschrift, dat zoals welhaast alle „rode boekjes” van de Cornell University Press opmerkelijk goed is verzorgd. Het verdient ernstig te worden gelezen door een ieder, die zich met het Vietnamese drama bezig houdt.

L. SLUIMERS

F. B. WEINSTEIN, *Vietnam's Unheld Elections: The Failure to Carry Out the 1956 Reunification Elections and the Effect on Hanoi's Present Outlook*. Data Paper: Number 60, Southeast Asia Program. Department of Asian Studies. Cornell University. Ithaca, Cornell University Press, 1966. VIII, 65 blz., XIII. Prijs US \$ 2.00.

Zoals bekend kwamen de partijen van de Conferentie van Genève in 1954 overeen, dat er op 20 juli 1956 in geheel Vietnam onder toezicht van de Internationale Contrôle Commissie verkiezingen zouden moeten worden gehouden. Vanaf 20 juli 1955 zouden “competent representative authorities of the two zones” over deze verkiezingen moeten beraadslagen.

In zijn boek legt Franklin B. Weinstein er de nadruk op, dat zowel het toen nog onder leiding van Bao Dai staande zuiden van Vietnam als Ho Chi Minh in het noorden niets van een verdeling van het land moesten hebben. Maar dit was dan ook nagenoeg het enige punt, waarover Noord- en Zuid-Vietnam het eens waren. Het zuiden wenste pas verkiezingen nadat de autoriteit van Bao Dai over geheel Vietnam zou zijn gevestigd, het noorden stelde, bij monde van Pham Van Dong,

het houden van verkiezingen in het gehele land als praealabelé voorwaarde voor het sluiten van een wapenstilstand.

In dit verband komt Weinstein tot een tweetal nauw met elkaar verband houdende vraagstellingen en wel:

- 1) Is de sindsdien door meerdere Amerikaanse regeringsfunctionarissen gehuldigde opvatting juist, dat Hò Chi Minh het houden van vrije verkiezingen zou hebben gesaboteerd?
- 2) Is de stelling houdbaar, dat het houden van vrije verkiezingen in communistische staten zinloos is?

Weinstein, die zich hier o.m. kan beroepen op vermaarde Vietnamdeskundigen als Philippe Devillers, toont met overvloedig feitenmateriaal aan, dat algemeen werd aangenomen, dat wanneer er inderdaad vrije verkiezingen zouden worden gehouden, deze in een klinkende overwinning voor Hò Chi Minh zouden eindigen. Deze laatste was er dus in het geheel niet bij gebaat om het houden van verkiezingen in geheel Vietnam te saboteren. Ho heeft dan ook alles gedaan om het houden van een volksstemming plaats te doen vinden en is hierbij zelfs zo ver gegaan, dat hij zijn aanhang in het zuiden opdracht heeft gegeven zich neer te leggen bij het bestaan van Bao Dai's staat. Toen het hem bleek, dat Ngo Dinh Diem, op niet geheel legale wijze tot Bao Dai's rechtsopvolger geworden, niet voor het houden van verkiezingen voelde, trachtte hij het houden van een volksstemming eerst af te dwingen door de ondertekenaars van de Geneefse Conferentie ertoe te brengen druk op Ngo uit te oefenen. Later was hij er via Peking op uit om tot dit doel de Geneefse Conferentie opnieuw te doen bijeenkomen.

Om dezelfde redenen, dat Hanoi de volksstemming doorgang wenste te laten vinden, moest Ngo Dinh Diem er niets van hebben. In dit verband is het natuurlijk van belang te weten, welke ontwikkeling de houding van de Verenigde Staten in dit opzicht doormaakte. De beslissende stap was hier de verklaring van de toenmalige minister van buitenlandse zaken Foster Dulles van 20 juli 1955 "that Diem was correct in not feeling bound by the Geneva Agreement because his government had not signed the Agreement".

Aangenomen dit gegeven behoeft het geen verwondering te wekken, dat Weinstein van oordeel is, dat de uitspraak van de Deputy Undersecretary of State for Political Affairs, U. Alexis Johnson, gedaan in een toespraak voor de Canadian Club of Montreal in 1966, als zoude Noord-Vietnam geen vrije verkiezingen hebben gewild, onwaar is.

In een epiloog gaat Weinstein in op de vraag, welk effect de gang

van zaken in 1954-1956 heeft gehad op Hanoi's tegenwoordige houding ten aanzien van de Verenigde Staten. Hij komt hierbij tot de volgende conclusie:

"In Hanoi there is a considerable reservoir of skepticism about any proposals emanating from Washington, and this attitude of distrust should not be hard to understand in view of the US role in support of Diem's undermining of the 1956 elections".

Uit deze formulering blijkt trouwens het gehele karakter van Weinstein's boek. Op het eerste gezicht maakt zijn werk een sterk legalistische indruk. Uiteindelijk geven naar ons gevoel zijn juridische argumenten blijk van een grote politieke nuchterheid en van een onafhankelijk oordeel.

L. SLUIMERS

D. E. WEATHERBEE, *Ideology in Indonesia: Sukarno's Indonesian Revolution*. Monograph Series No. 8. South-east Asia Studies Yale University, 1966. X, 135 blz., VII.

Donald Weatherbee, verbonden aan de University of South Carolina, begint zijn monografie met de constatering, dat de literatuur over het Indonesische politieke bestel wordt gekenmerkt door "the interpretation of Indonesian politics in terms of interest analysis". Zowel ten aanzien van Indonesië's binnen- als buitenlandse politiek is de ideologie op de achtergrond geraakt. Deze ideologie heeft een objectieve functie. Waar Weatherbee in dit verband op uit is komt neer op een:

"structuring of the Indonesian political process that is centered not on competitive interest so much as on competitive claims to legitimacy, less concerned with acts than with, to paraphrase Apter, the wider set of meanings impelling the acts".

In hoofdstuk II van zijn werk gaat de schrijver in op "De ideologie van de Indonesische revolutie". Uiteraard analyseert hij hier de befaamde "Pantja Sila", Soekarno's vijf zuilen (Geloof in een God, Nationalisme, Internationalisme, "Democratie" en Sociale Rechtvaardigheid).

In hoofdstuk III behandelt Weatherbee de relatie tussen ideologie en buitenlandse politiek. Hoofdstuk IV gaat over "Revolution and Reaction".

Wellicht de belangrijkste opmerking, die Weatherbee hier maakt formuleert hij als volgt:

"The authors of the ideology of the Indonesian Revolution lost their claim to it by consciously or unconsciously narrowing the value structure on which it was founded and thus threatening its Indonesian identity. In simpler terms, the Indonesian Revolution was becoming less distinguishable from the PKI's vision of revolution".

Wellicht zou men in deze passage een min of meer verhulde apologie voor de machtshebbers na Soekarno moeten zien. En dan dient men zich af te vragen, of een apologie in deze termen kan worden verdedigd.

Waar het in dit verband uiteraard om gaat is de betekenis van Weatherbee's "Indonesian identity". Men kan gevoegelijk aannemen, dat deze in zijn gedachtengang haar neerslag vindt in de "Pantja Sila".

Nu gaat Weatherbee op de wordingsgeschiedenis van deze "Pantja Sila" nauwelijks in. Men zal hierbij terug moeten gaan tot het einde der Japanse bezettingsperiode, toen de Indonesische nationale beweging een welhaast hopeloze mate van verdeeldheid vertoonde. De syntheticus Soekarno presteerde het toen om de verschillende stromingen onder één noemer te brengen in zijn befaamde "Pantja Sila"-rede van 1 juni 1945. Met andere woorden, de hoofdvraag blijft, in hoeverre de "Pantja Sila" als één ideologie dient te worden gezien. Vermoedelijk betreft het hier veel meer een naar tijd en plaats wisselend compromis van onderling tegenstrijdige elementen als hoedanig het zijn pendant heeft gevonden in de "Nasakom", de eenheid tussen nationalisten, gelovigen en communisten.

In dit verband zal men toch moeten ingaan op de functie van de ideologie. Van bijzonder gewicht lijkt ons hetgeen professor Harry Benda hierover opmerkt in zijn voorwoord. Benda onderscheidt van de ideologie een drietal facetten. In de eerste plaats zou de ideologie natuurlijk kunnen worden gebruikt als een middel, waarmee de diverse élites hun aanhang in de door hen gewenste richting manipuleren.

Maar ook is er een "objective" need for ideology — as a more or less ordered and cohesive body of sociopolitical beliefs that places individual, society, and state (if not also the cosmos) in a meaningful relationship". En tenslotte is er ook nog een derde aspect:

"There is a third aspect, of particular relevance to the greater part of Southeast Asia, viz. the traditional importance of words, of a nonvernacular vocabulary used as a "verbal magic"".

Waar het nu om gaat is, op welk niveau men in het Indonesië van Soekarno van een eenheid van ideologie kon spreken. Weatherbee roert de quaestie van de "verbale magie" in zijn beschouwingen nergens aan en als zodanig zou men de opmerkingen van Benda als een bijzonder fijnzinnige bestrijding van Weatherbee's opvattingen kunnen aanmerken. Wanneer er van een geunificeerde Indonesische ideologie slechts sprake was op het niveau van deze verbale magie, dan lijkt Weatherbee's aanval op de Indonesische ideologen niet gerechtvaardigd om de eenvoudige reden, dat er van een geunificeerde ideologie op de beide

andere door Benda besproken vlakken nauwelijks sprake was. Met evenveel of even weinig recht zou men op deze wijze de ideologen van het Indonesische leger of welke andere groepering dan ook kunnen aanvallen.

L. SLUIMERS

DONALD E. WEATHERBEE, *Ideology in Indonesia: Soekarno's Indonesian Revolution*. South East Asia Studies, Monograph Series No. 8. Yale University, 1967. 135 pp., charts, glossary.

Men zou stellig geen verkeerde verwachting kweken omtrent de inhoud van dit boek indien men slechts het tweede onderdeel van de titel eraan had meegegeven. Immers negen-tienden van het verwerkte materiaal bestaat uit Soekarno's redevoeringen, vooral zijn jaarlijkse oraties op bevrijdingsdag (17 augustus). Het is zijn bedoeling geweest om aan de vrije indonesische staat een eigen indonesische staatsfilosofie mee te geven en hij is erin geslaagd althans haar wezenlijke elementen onder de naam Pantja Sila — vijf zuilenleer — te doen aanvaarden door de onder japans sponsorship bijeen geroepen grondwetscommissie van 1945 en haar formules als préambule in de grondwet van dat jaar een plaats te geven.¹

De formulering van de vijf beginselen is, zover wij weten op een enkel punt na, Soekarno's werk en men heeft aan zijn vasthoudendheid vooral te danken, dat Indonesië geen islamstaat is geworden — wat overigens aan het land enkele felle godsdienststopstanden heeft gekost.

Diepzinnig is deze staatkundige geloofsbelijdenis in haar algemeenheid en vaagheid niet — een eigenschap, die zij in meerdere of mindere mate met andere van haar soort gemeen heeft. De volkssouvereine republiek zal berusten op (onderworpen zijn aan) de Enige God, op een menswaardering, die rechtvaardig en beschaafd is, op de eenheid van Indonesië, op een democratie, geleid met wijsheid in het overleg met de vertegenwoordiging en ten slotte op sociale gerechtigheid voor allen.

In westerse zin geïnterpreteerd zal men de proclamatie van deze idealen geredelijk kunnen bijvallen.

Van de soevereiniteitsoverdracht af tot Soekarno's staatsgreep op

---

¹ Zie *Mededelingen der Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen*, afd. Letterkunde, Nieuwe Reeks, Deel 25, No. 14.

5 juli 1959 toe kan men in zekere zin stellen, dat de indonesische regeringen inderdaad de vijf zuilen met westerse ogen hebben gezien. De grondwet van 1950 huldigde, al of niet in overeenstemming met de Pantja Sila, de parlementaire democratie.

De mislukking van het parlementair régime en de onbloedige staatsgreep van Soekarno behoeven hier slechts aangestipt. In de volgende zes jaren is Soekarno dictator, heeft hij theorie en praktijk van de Pantja Sila in eigen hand.

In die eerdere jaren waren de redevoeringen van de president niet altijd in overeenstemming met de inzichten van zijn ministers. Van zijn staatsgreep van 5 juli 1959 af tot de aanslag op de militaire leiders van 30 september 1965 (die tot zijn val leidde) formuleren zij echter authentiek de grote lijnen van het staatsbeleid. Vandaar, dat Weatherbee uit de eerste periode niet meer dan twee oraties verwerkt, daarna een ganse reeks.

Men neemt met de vertaling van de inderdaad nogal moeizame tekst van de Pantja Sila tamelijk grote vrijheid (ik deed dat vroeger ook) maar ik heb in het bovenstaande zo goed mogelijk een letterlijke overzetting gegeven. Wanneer men namelijk die tekst leest met door haar praktijk geopende ogen — en dit boek maakt dit mogelijk — dan beluistert men een andere taal dan die der westerse democratie; dan ziet men dat de denkbeelden van 1945 dichter bij die van 1959 en volgende jaren staan dan het ons toescheen.

Zo zit Weatherbee ermee omhoog, dat Soekarno inzake het buitenlands beleid de politiek van non-alignment heeft laten varen en zich naast de New Emerging Forces heeft geplaatst. Maar wordt dit niet verklaard door de voor een Indonesiër niet zo vreemde criteria van een beschaafde en rechtvaardige menswaardering, die alle onderworpenheid van een volk aan een ander volk afwijzen moet?

Moet men zich verbazen over de geleide democratie als men die onder de Pantja Sila met zoveel woorden terugvindt?

En waarom betrekken wij de eenheid van Indonesië uitsluitend op zijn ethnische en geografische verbrokkeling en niet op nationale eensgezindheid, op afkeer van partijen, op zijn voorkeur voor NASAKOM en zijn ijver voor indoctrinatie?

Er moge veel verwerpelijks steken in de praktijk van dit alles, there is method in this madness.

Is met dat al de Pantja Sila, de kern van Soekarno's revolutionaire ideologie, iets meer dan een stel kreten?

In zijn waardevol voorwoord tot dit boek betoogt Harry J. Benda

terecht dat een staatsgreep geen eigen ideologie behoeft, een revolutie wel. Dat wil zeggen: een staatsgreep beoogt — als de consequenties van het gebeuren niet verder voeren dan aanvankelijk de opzet was — slechts een wisseling van het personeel der staatsleiding. Een revolutie beoogt een omkering in de sociale structuur, althans in de staatsstructuur of het staatsdoel of in beide. Daarom is ook een der functies van de revolutionaire ideologie de zorg voor de legitimatie van het gezagsapparaat in de staat.

Welnu, Soekarno presenteert, zo concludeert de auteur, na nauwgezet onderzoek "a reasonably, coherent body of related ideas, making up the ideology of the Indonesian revolution contain(ing) an analysis of the ills of society, an extensive criticism of the antecedent political order, an outline of a better future society and an action-oriented program showing how to move to that better society — all of these aspects of the ideology being rooted in what were considered to be immutable values".

Men mag de waarde van die ideologie niet meten aan de gebreken van haar realisatie, noch aan de kermisstijl, waarin zij den volke werd gebracht. Praktisch volgt men veelal een koers terug naar 1950.

De vraag echter wordt: wat zal de ommekeer van 1965 blijken te zijn, een staatsgreep of een revolutie? Hoe legitimeert zich duurzaam het bewind der generaals?

Deze vraagstelling is natuurlijk door oversimplificatie foutief. Haar enige verdienste is, dat zij het oog opent voor het proces, dat thans alweer twee jaren aan de gang is en dat zeker níét is begonnen met een principiële verwerping van de ideologie der revolutie over de gehele linie.

Weatherbee heeft mij overtuigd, dat zijn stof heel wat belangrijker is dan velen dusver konden menen.

J. H. A. LOGEMANN

★ ★ ★

Kort nadat de Redactie een bespreking van "Ideology in Indonesia" had gevraagd aan Prof. Dr. J. H. A. Logemann, ontving zij een recensie van hetzelfde boek van Dr. L. Sluimers. Wegens het belang van het boek, leek het haar nuttig om, bij uitzondering, de visies van twee recensenten op hetzelfde werk te publiceren.

DE REDACTIE

A. B. WARD, *Rajah's Servant*. With a Preface by Robert M. Pringle and Otto C. Doering III. Data Paper : Number 61. South East Asia Program. Department of Asian Studies. Cornell University, Ithaca, New York. Nov. 1966. Price: \$ 2.50.

Koloniale geschiedenis heeft soms de naam uitermate droog en moeilijk verteerbaar te zijn. Gezien het afwijkende milieu, het andere klimaat, de vreemde mensen zou men eerder iets spannends en avontuurlijks verwachten. De hierbij aangeboden memoires van de Sarawakse civil servant Arthur Bartlett Ward zal de lezer zeker niet vervelend vinden, ook al verklaart de schrijver, dat hij nooit "thrilling adventures" beleefd heeft en slechts "the every day life of an officer in a very fascinating country" wil verhalen. Op aansporing zijner echtgenote, die sterk op de achtergrond blijft, heeft hij zijn kinderen een indruk willen geven van de geschiedenis van "romantic unique Sarawak" en van die grote "English gentleman and lovable ruler, Rajah Sir Charles Brooke" (aan het bewind 1868-1917). Hoe zeer hij zich van deze verering bewust is, blijkt uit de titel, die doet denken aan het grafschrift van Bismarck "ein treuer deutscher Diener Kaiser Wilhelms des Ersten". Prachtig en hoogst waardevol is zijn liefdevolle schildering van deze bijzondere persoonlijkheid, die zowel bij zijn landslieden als bij zijn vroegere naaste burens te weinig bekendheid geniet. Zijn voorliefde voor de Fransen (en in het bijzonder voor Napoleon) blijkt o.m. daaruit, dat zijn "favourite saying": "A beautiful woman, a thorough bred horse, and a well-designed yacht, are the three great joys of life", een citaat uit Honoré de Balzac is.

De schrijver heeft bijkans zijn ganse ambtelijke loopbaan in zijn bemind Sarawak doorgebracht. Geboren in 1879 vertrok hij als 18-jarige naar Malaya, om er leerlingkoffieplanter te worden. Toen het met de koffie mis ging, kwam hij in 1899 als "cadet" bij het bestuur in Sarawak.

Achtereenvolgens deed hij dienst in Simanggang, Limbang, Bintulu, wederom in Simanggang, doch ditmaal als resident. Ten slotte bereikte hij de top als resident 1e klas te Kuching, vlak onder de Radja, welk ambt hij tot zijn pensionering in 1923 bleef bekleden. Men mene echter niet, dat zijn kennis van Borneo zich tot de genoemde plaatsen beperkte. Meermalen trok hij er op uit, niet alleen voor de jacht, doch ook voor administrative of militaire doeleinden. De Radja had een afkeer van een bewind vanachter de schrijftafel. Deze voorspoedige loopbaan wordt ons met veel humor, soms met weemoed — b.v. bij de dood van koningin

Victoria — vaak met Engelse understatement verhaald. Het is verbazingwekkend, hoeveel de Heer Ward, die de uitgave van zijn gedenkschriften nog heeft mogen beleven, in de ruim 200 bladzijden van zijn geschrift weet samen te persen, zonder ooit vervelend te worden of het gevoel van overlading te geven.

Ons degelijke Nederlanders valt in zijn loopbaan het simpele zijner opleiding op. De schrijver zwijgt over zijn schooljaren (terecht?), trekt naar de Oost, zonder enige andere voorstudie, dan wat hij te hooi en te gras over Voor-Indië gelezen had, waar hij zich een loopbaan bij de Civil Service gedroomd had. Daardoor zijn situaties mogelijk als beschreven op p. 54, toen hij voor het eerst als zelfstandig rechter moest optreden, van de beweringen der partijen door gebrek aan taalkennis niets begreep, evenmin als van het advies van de Tuanku Putra. Hij knikte toen maar wijs en verzocht de Tuanku mee te delen, wat *zij* besloten hadden (p. 54). Overigens heeft hij zich dóór en tijdens zijn bontgeschakeerde werkkring veel door zelfstudie moeten eigen maken. Typerend is dat hij in 1897 Singapore bereikt zonder diploma's, maar met veel introductiebrieven. Enfin, ten slotte weet hij zich toch nog handig door alle moeilijkheden heen te slaan.

Duidelijk draagt dit boek het stempel van zijn ambtelijk optreden, vallend tijdens het hoogtepunt van het Britse Imperium; óók nog van het jaar, toen hij zijn levensverhaal voor zijn kinderen neerschreef, 1934. Hij is dus in onze ogen conservatief, ook al sticht hij het eerste voetbal-elftal in Sarawak en voert hij er de grammofoon in. Hij waardeert de verschillende soorten inheemsen, die hij ontmoet, prijst zijn inlandse helpers, maar weet nog niets van nationalisme of zelfbestuur. Voortreffelijk zijn zijn mededelingen over het dagelijks leven der ambtenaren, het burgerlijk bestuur, de rechtspraak, de ontspanning door sport of jacht. Waardevol is zijn historisch overzicht van de moeilijkheden met de Iban Dajaks van 1897 tot 1908, waarbij ook de Dajaks, die onder Batavia stonden, m.o.m. betrokken waren. Ditmaal is zijn verhaal behoorlijk voorzien van jaartallen, die men overigens soms pijnlijk mist. Het is daarom zeer nuttig, dat een uittreksel uit de Civil Service List (p. X) in deze leemte voorziet.

Belangwekkend en zelfs spannend is het verhaal van een veldtocht tegen opstandige Dajaks (p. 159-163), soms vermakelijk de reactie in Sarawak op de Grote Oorlog (p. 152 en vlg.), aangrijpend het verslag van de zonsverduistering (p. 66). Men zou zo nog meer kunnen aanwijzen, doch ik zal volstaan met de goede raad, dit aardige boek zelf ter hand te nemen, want het leest vlot en gemakkelijk. H. J. DE GRAAF

VIKTOR KRUPA, *Morpheme and Word in Maori*. (Janua Linguarum, Series Practica, XLVI). Mouton & Co., The Hague 1966. 83 pp.

It is impossible to discuss in detail all the things to be found in Krupa's description of Maori phonology and morphology. The reviewer is forced to be brief and his remarks are apt to be restricted to those points in which he disagrees with the presentation given by the author.

In order to avoid wrong impressions it must be said at the outset that Krupa's study is linguistically sound and thoroughly elaborated. It contains, after a lucid discussion of the basic points in the introductory chapters, a description of the phonological system (along dichotomistic lines), the phonemic structure of the morpheme, and the morphemic structure of the word. The concluding chapter is a pregnant exposition of the typological characteristics of the Maori word, mainly based on the quantitative method devised by J. H. Greenberg whose indices are used by the author. In addition, he gives a characterization of the composition of the morphemic inventory of the language by using different indices.

Without any wish to detract from the merits the book undoubtedly has, a few critical remarks seem appropriate. The fact that the morphological analysis serves as a preliminary step to the treatment of the phonemic structure and that the latter is restricted to morphemes, entails a serious difficulty. A strict morphological analysis yields a number of bound morphemes having a final consonant or consisting of just one consonant without a vowel. These are not accepted by the author who apparently wants the outcome to be a general pattern in which a consonant is always followed by a vowel: CV, CVCV, CVCVCV, etc. (in which only the consonants may be zero). It might seem that he chooses this approach to attain a result that is at variance with the facts. Most certainly this is not true; the phonemic structure outlined above exists, that is in the *word*. The difficulty might have been avoided by separating the phonemic and morphemic analysis of the word, as belonging to two different levels. In other words, the first question is: "What are the differences in sound-form between Maori words?" The answer is a description of the phonological system and the distribution of phonemes in words. "What is systematic about the relationships between words showing partial formal/semantic similarity?", is the second question and its answer is a morphological analysis.

Yet, it is clear why the author introduced the morpheme at what seems a less appropriate moment. In the first place he wanted to make a statistical study of the relation between theoretically possible combinations of phonemes and those occurring in reality on the basis of findings about mono- and bi-vocalic forms, the latter type being predominant among root-morphemes. A second point is that he defines all morphemes (non-root-morphemes not excluded) as meaningful units. This latter point seems to be most contentious to the present reviewer but it is impossible to discuss it here. The first aim could have been attained by a limitation to mono-morphemic words, supplemented, if necessary, by different findings in poly-morphemic words. In the case of Maori the statistical study of the phonemic structure of the word is extraordinarily intriguing because of the low number of phonemes (15 in all) and the limited possibilities of their combinations. All those who are interested in problems of this kind should not fail to read this book.

Less gratifying is the chapter on morphology. The reader is puzzled at statements about all derivative affixes being grammatically unpredictable in distribution, and thirty derivative prefixal elements being "regarded as morphemically conditioned allomorphes of one and the same prefixal morpheme (C)VV- $\sim$ (C)V-". One of the causes of the less satisfactory character of the morphological description is that there is no sufficient connection between this and what is said about word-classes.

It is possible to make more remarks of this kind, but this is neither here nor there. The fact remains that this work is to be regarded as a highly valuable contribution to Austronesian linguistics, not least because it represents the Maori data in the light of general linguistics.

J. C. ANCEAUX

Surinam. Grammofoonplaat, uitgave Philips. Serie: "Song and Sound the World around". Stereo 831 231 PY (ook als mono speelbaar), 33 $\frac{1}{3}$ t.

In de Philips-serie "Song and Sound the World around" verscheen — na "Gamelan music from Java" — andermaal een plaat die een bespreking in de *Bijdragen* meer dan rechtvaardigt. Het is ditmaal een langspeelplaat met muziek van de Creoolse bevolkingsgroep van Suriname. Niet alleen wordt met het verschijnen van deze plaat een

lang gekoesterde wens van vele verzamelaars van niet-westerse muziek vervuld, maar tevens blijken de opnamen die erop voorkomen van uitstekende kwaliteit te zijn.

Het belangrijkste is m.i. echter dat bij de samenstelling van deze plaat een duidelijk beeld tot stand is gebracht van de drie karakteristieke stijlen die men in de Creoolse volksmuziek van Suriname kan onderkennen. Voor de samenstelling van deze plaat en voor de keuze van de uitgevoerde nummers is in de eerste plaats verantwoordelijk Drs. H. C. van Renselaar, verbonden aan het Koninklijk Instituut voor de Tropen, die tevens een tekst schreef op de achterkant van de plaatthoes, zoals men die bij elke platenuitgave met niet-westerse muziek zou wensen. Verantwoord, overzichtelijk en met vermelding van de teksten der ten gehore gebrachte liederen.

Een opmerkelijk feit bij deze Philips-uitgave is dat alle opnamen ervoor in Nederland zijn gemaakt. Er is echter geen enkele reden om aan de authenticiteit van deze opnamen te twijfelen. Drs. van Renselaar is er door zijn vele relaties met de Surinaamse gemeenschap in Nederland nl. in geslaagd drie groepen te formeren van musici die in hun geboorteland langdurig de betrokken muziek gespeeld hebben.

Drie voor de Creoolse muziek karakteristieke stijlen worden dus achtereenvolgens ten gehore gebracht. Daar is allereerst de winti-muziek, van onmiskenbaar Afrikaanse herkomst en een vitaal onderdeel vormend van de winti-pré's, godsdienstige bijeenkomsten die voor een bepaald deel der Creoolse bevolkingsgroep nog steeds reële betekenis hebben. Vervolgens zijn er een aantal uitstekende voorbeelden te horen van de kawina-muziek, ontstaan als ontspanningsmuziek van de goudzoekers en de rubbertappers in de binnenlanden van Suriname. Tenslotte is er de kaseko-muziek, een muziekstijl die pas tijdens en na de tweede wereldoorlog in Suriname populair werd en waarin de koperblaas-instrumenten een dominerende rol zijn gaan spelen.

Bepalend voor de waarde van deze plaat als muziekdocument lijkt mij dat de drie vertegenwoordigde muziekstijlen in Suriname nog regelmatig te beluisteren zijn en dat de uitvoering ervan in niets te onderscheiden valt van de beste voorbeelden die men op dit gebied in Suriname zelf zou weten te vinden.

Het lijkt dan ook geen twijfel dat ook in Suriname deze plaat veel waardering zal oogsten.

G. D. VAN WENGEN